



*Grosshandlare Alexander Wilhelm Bergsten  
19/11 1855–2/8 1937*

**A. W. BERGSTEN**  
– om personen, stiftelsen  
och fjällegendomen Enaforsholm

Hans Antonson, Nils Edling och Kjell Lundquist

Redaktör: Hans Antonson



**KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN**

**Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden nr 36  
Supplement till Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens Tidskrift**



*Omslagsbilder:*

*Framsidan:* A.W. Bergsten, hans husföreståndarinna fröken Maria Lindström och en av hans hundar på Stora husets trappa på Enaforsholm, foto cirka 1930.

Ovanför detta fotografi en akvarell av Nils Forshed, 1994, och därunder en laga skifteskarta över Enafor 1880.

*Baksidan:* A.W. Bergsten körande sin dogcart på Waldemarsudde på Djurgården. Bilden troligen från cirka 1925–27. Bakom detta fotografi ligger en bild som visar Enaforsholms trädgård idag.

Beställning av boken kan göras hos:

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens bibliotek (KSLAB)

Box 6806, 113 86 Stockholm

Tel: 08-54 54 77 20 Fax: 08-54 54 77 30 E-post: [kslab@ksla.se](mailto:kslab@ksla.se)

Besöksadress: Drottninggatan 95 B

**Skogs- och Lantbruks historiska meddelanden nr 36**

Utgiven av Enheten för de Areella Näringarnas Historia (ANH)

Redaktörer för serien: Lars Ljunggren och Per Thunström

ISSN 1402-0386

ISBN 91-85205-23-0

Grafisk form: Per Thunström och Eskilstuna Offset AB.

Repro och tryck: Eskilstuna Offset AB, Eskilstuna 2005.



# Innehåll

## Företal – Akademien, A. W. Bergsten och hans donation

av *Bruno Nilsson* ..... 5

## Alexander Wilhelm Bergsten och hans värld

av *Nils Edling*

Den skånska barndomen .....	11
Som elev i Helsingborg och Höganäs .....	16
Ung man i huvudstaden .....	18
Från handelsbiträde till grosshandlare .....	20
Korsettfabriken .....	24
Till Waldemarsudde via Stureplan .....	26
Firman efter Bergsten .....	30
Till Jämtland! .....	34
A.W. Bergsten i helfigur .....	38
Donationen .....	39
<i>Akademiens finaste pris</i> .....	41
<i>Bergstens belöningar</i> .....	43
<i>De många forskningsanslagen</i> .....	45
<i>Kursgården Enaforsholm</i> .....	46
<i>Akademiens störste välgörare</i> .....	47

## Landskapet i Västjämtland och vid Enaforsholm

av *Hans Antonson*

Det gamla landskapet, om livet, bebyggelsen och näringarna .....	49
<i>Tiden före Jämtlands kristnande</i> .....	52
<i>Bebyggelse tillväxt och digerdöd</i> .....	55
<i>Ofredsår och den långa vägen tillbaka</i> .....	60
Nya möjligheter och ett annat landskap .....	69
<i>Isoleringen bryts</i> .....	70
<i>Uppåt i framtidslandet – grosshandlare och turister</i> .....	78
<i>Jordbruksnedgång men välfärd</i> .....	83
Enaforsholms landskapshistoria .....	86
<i>Gården tar form</i> .....	86
<i>Bergstens tid</i> .....	99
<i>Efter Bergsten</i> .....	109



# Fjällbrud och kurilerlärk, jordgubbar och hjortron – om Enaforsholm, dess örter, träd och buskar

Av Kjell Lundquist

Växter, växtsamhällen, vegetationsregioner – något om förutsättningarna .....	118
<i>Vegetationsprofilen Högåsen – Enafors – Storsnasen</i> .....	122
<i>Vegetationstyper och enskilda arter utmed en vandring längs vegetationsprofilen till Högåsen och Storsnasen</i> .....	126
Amerikanare, kanadensare, ryssar och japaner. Försök med olika barrträd, planteringsstrukturer och skötselregimer över femtio år .....	134
Locus amoenus, kryddgård, försöksträdgård och gestaltat sortiment. Om nattfroster och jordgubbar i Enaforsholms trädgård .....	139
<i>Trädgården före Bergsten</i> .....	140
<i>Bergsten och den landskapliga organisationen</i> .....	142
<i>Sven Gréens "observationsträdgård" eller "försöksfält" på Enaforsholm</i> .....	147
<i>Börje Lökvist och Enaforsholms försöksträdgård</i> .....	151
Dagens trädgård på Enaforsholm (1991– ) .....	154
<i>Period 1 (1991–93)</i> .....	156
<i>Period 2 (1994–96)</i> .....	157
<i>Period 3 (1997–99)</i> .....	157
<i>Period 4 (2000–02)</i> .....	158
<i>Period 5 (2003–05)</i> .....	158

## Bilagor

1 Pristagarna .....	160
2 Det perenna sortimentet vid Enafors .....	164
3 Prydnadsbuskar vid Enaforsholm .....	168
4 Växter med ursprung i Öjebyn/Röbäcksdalen planterade i Enaforsholms försöksträdgård den 6 juni 1993 .....	171

## Efterord

av Hans Antonson .....	173
------------------------	-----

Författarpresentationer .....	176
-------------------------------	-----

Noter .....	177
-------------	-----

Käll- och litteraturförteckning .....	187
---------------------------------------	-----